

Látogatóban egy pilisborosjenői műhelyben

A patkolástól az iparművészetig

Ki vitatná, hogy a szép környezet, a szép tárgyak szébbé, kellemesebbé tehetik az ember életét. De mi a szép? Ebben rábíthatjuk magunkat azokra, akik arra tették fel az életüket: keressék és megtalálják a szépet.

Takáts Zoltán Pilisborosjenőn élő iparművész a vasat választotta, azt formálja, abból hoz létre olyan tárgyakat, melyek megszépíthetik környezetünket.

— *Hogyan lesz valaki kovács-iparművész?*

— Pécsen végeztem az iskolámat. A művészeti gimnáziumba ötvös szakra jártam, s az ötvös szaktaná-

runk, *Kerek Vilmos* egyben műlakatos is volt. Az ő kezdeményezésére tanultunk kovácsolást, mindössze egy évig, de ez nekem elég volt, hogy eljegyezzem magam a vassal. Amikor elvégeztem a középiskolát, elmentem tanulónak egy patkolókovács-hoz. Vasalásokat, patkolásokat csináltunk, a szakma alapjait ebből jobban el lehetett sajátítani, mintha díszműkovácsnál tanultam volna, ahol inkább lemezeket hajtogatnak, hegesztenek, mintsem kovácsolnak. Másfél év elteltével kovács szakmunkásvizsgát tettem.

— *Voltak-e már elképzelései arról, hogy milyen tárgyakat szeretne csinálni?*

— A szakmának a legszébb, legérdekesebb területe az építészethez kapcsolódik. Ez vonzott engem is, tehát ablakrácsok, korlát és erkélyrácsok, ajtók, ablakok, lámpák készítése.

— *Utcabútorok, például padok, kandeláberek készítése nem gondolt?*

— Ez a terület akkoriban nem foglalkoztatott, de mostanában már igen. Egyelőre belső térbe és kertbe való bútorokat készítek. Sikeresek kovácsoltvas asztalaim, kerti tűzhelyeim. Ezeket át, ezeket a lehetőségeit végigjárva tartok az egyéb kerti bútorok és utcabútorok felé.

— *Mikor kezdett el önállóan dolgozni?*

— Erre rögtön a szakmunkásvizsga után még nem volt lehetőségem. Járkáltam az országban. Szerettem volna olyan műhelyben elhelyezkedni, ahol tovább ké-

pezhettem volna magam. De ilyet nem találtam. Letették már a kalapácsot az öreg mesterek. Végül Angyalföldön a Lánckovács Szövetkezetnél kezdtem el dolgozni. Szakmailag ez is érdekes volt, daru- és hajlancokat készítettünk kovácsstízi hegesztéssel. Minden egyes láncszemet külön kellett hegeszteni, majd húzópadon kipróbálni. Ezzel az ősi technikával sokkal jobb minőségű láncot lehet létrehozni, mint az automatizált gyártással. Nagyon drága holmi, de volt rá kereslet, főleg nyugatról. Néhány hónap múlva, mikor már unalmas volt számomra, hogy a teljes napi munkaidőn át ugyanazokat a fogásokat végzem, önállósítottam magam.

— *Hogyan sikerült ez?*
— A későbbi feleségemnek, aki ötvös, segítettem eleinte, főleg az olyan tárgyak kivitelezésében, melyek már a rézművesség területére tartoznak. Elvittek katonának, s a hétvégi eltávozásaimat azzal töltöttem, hogy

műhelyt építettem magamnak. Így a leszerelés után mindjárt a saját műhelyemben dolgozhattam. Viszonylag kisméretű lakberendezési tárgyakkal kezdtem, gyertyatartókat, fali- és függőlámpákat, kandallófelszereléseket készítettem. A Képcsarnok Vállalaton keresztül, meg népi iparművészeti boltokban értékesítettem ezeket. 1974-ben egy kovácsoltvas ládával elnyertem a Népművészet Ifjú Mestere címet.

— *Kiállításai voltak?*

— Sok kiállításom volt, főleg a Képcsarnok Vállalat vidéki galériáiban. A Népi Iparművészeti Tanács Régiópostá utcai kiállítótermében is többször kiállítottam. Általában együtt szerepelünk feleségemmel, Bartha Ágnes ötvösművésszel és az öcsémmel, Takáts Árpáddal, aki faragó iparművész. Külföldre Franciaországba jutottam már el jónéhányszor, Párizsba, Compiègne-be, Aix en Provence-ba.

Végezetül megnéztem Takáts Zoltán legújabb munkáit. Kovácsoltvas asztalok, fa vagy — gyakrabban — üveg asztallappal.

— *Hogy most ezeket csinálom, újdonság számomra, de a munkámban nem jelent különösebb változást — mondja.*

Nem. Tárgyak ezek is. Szép tárgyak, mint a többi. A kovácsoltvas ajtók, ablakrácsok, gyertyatartók. Más lesz a hangulat körülöttük, bensőségesebb, meghittebb, mint addig, amíg nem voltak ott.

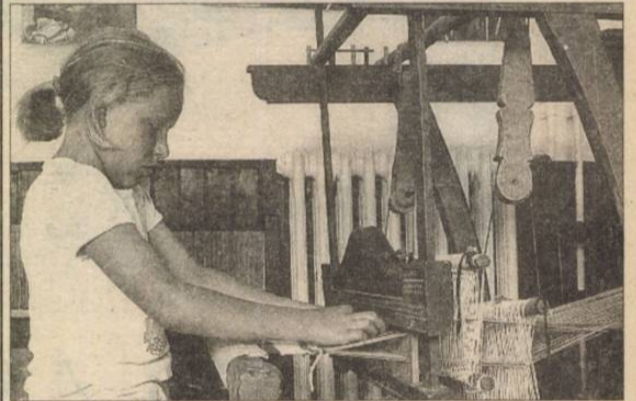
Nádudvari Anna

A század legnagyobb freskóegyüttese Patay László munkája

Jó száz éve nem készült Magyarországon ilyen nagyméretű — csaknem 500 négyzetméter — freskóegyüttes, mint amelyet *Patay László Munkácsy-díjas* érdemes művész készített Békéscsabán a most épülő új katolikus templomban. Patay László *Szőnyi István* tanítványaként 1956-ban freskótanszakra végzett, majd 20 éven át tanított *Barcsay Jenő* utódjaként a Képzőművészeti Főiskola művészeti anatómia tanszék vezetőjeként. Azon kevesek közé tartozik, akik freskófestő diplomát szereztek. A közelmúltban a gyulai belvárosi barokk katolikus templomban megfestette az évszázad legnagyobb, 480 négyzetméteres honi freskóját. A feladat Békéscsabán más, hiszen az itt épülő új templom külső jégeit *Kós Károly* építészete ihlette, a teljesen új falfelület pedig szabad teret enged a mester

fantáziájának. Mivel a városrész neve Erzsébethely, s védőszentje magyarországi Szent Erzsébet, az ő életéből és csodás tetteiből merített képek borítják a középső traktust. Isten új hajlékát Jézus Szíve templomnak fogják hívni, így a belső teret félkörívben lezáró főfal az apszis, középpontjában Jézus áll, és az ő szeretetkisugárzása fogja egybe a mai életet ábrázoló sok-sok figurából álló kompozíciót. Patay László segítőitársai volt tanítványai, három Barcsay-díjas festő: *Bokor György*, *Cserna Tamás* és *Fűzes Gergely*, valamint *Fecske Dorottya* és *Siklósi Attila*.

Az oltár, a szószék, a keresztelőlép, valamint a különböző szobrok elkészítésén *Kiss György* Munkácsy-díjas szobrász dolgozik. A tervek szerint a templomot november 19-én, Erzsébet napján szentelik.

Szünidei alkotótábor Ürömön. A művelődési ház negyven vendége (egyik, Gabi, képünkön látható) ismerkedik a kézműves mesterségekkel (MTI-fotó)

Fordulat Vácott?

Egy rendezvény margójára

A Váci Világi Vigalom július végi rendezvénysorozata azért lesz még sokáig beszédtéma „szakmai” berkekben, mert meghatározó fordulatot hozott a város kulturális életében. Sokszor panaszkodtak már, hogy a komoly értékeket közvetítő eseményeken kevés az érdeklődő. Vácott mindig csak néhány ismerős arcot lehet látni. Az okot szívesen magyarázták úgy, hogy közel fekszik ide a főváros, oda jár el művelődni az igényes közönség.

Ez utóbbi alkalommal tömegek voltak kíváncsiak a valóban művészi színvonalú produkciókra, s nem kevesen utaztak ide az ellenkező irányból, a fővárosból. A történet tanulsága: ez a város igenis képes lenne a saját, jól felfogott érdekei szerint évente egyszer-kétszer nagyobb rendezvények helyszínévé válni, alkalmas a vendégfogadásra és vendéglátásra. Ilyenkor azoknak a művészeti irányzatoknak és műfajoknak lehetne a fóruma, közvetítője, amelyek jellegének, hangulatának is megfelel. Törté-

nelmi és művészeti emlékei, környezetének festői szépsége, utcáinak, tereinek hangulata valóságosan vonzza az embereket. *Igazi termőtalaja* itt nem a különben nemes és kultúránkat meghatározó néptáncnak és népművészetnek van. Közéleti értékteremtője annak inkább a Galgavidek. A hagyományok bő forrásából itt a zenei élet vált elsőrangúvá. Iskolánként énekkarok, fúvósok, ütőhangszerek élén az Európa-hírű *Vox Humana Kórus*tal, a *Musica Humana Kamarazenekarral*. Folytathatjuk a sort a Vác vonzásába került és idetelepült, sokkal nagyobb figyelmet és nyilvánosságot érdemlő *képzőművészekkel*, festőkkel, szobrászokkal, fotóművészekkel, akik méltán válhatnak adandó alkalmak idején a Vác értékeit bemutató rendezvények programjainak társalkotóivá.

Az idei nyár nagyszabású művészeti találkozója feltárta a hasonló, még jobban átgondolt kezdeményezések lehetőségét. Várjuk a folytatást, persze a tanulságok tudatában.

(tán)

Fogadás Budakeszin

Nem mindennapi fogadásra készül a budakeszi Erkel Ferenc Művelődési Központ: augusztus 12-én egész napos rendezvényen látják vendégül a Soong Ching Ling Magyar Gyermekbarátság Alapítvány — ENSZ-felügyelet alatt tevékenykedő, ifjú zenei tehetségeket felkaroló intézmény — Kínából érkező meghívottjait. A budakeszi művelődési központ munkatársai érdekes műsort állítottak össze: délelőtt Zsámbékra kalauzolják a vendégeket, ahol a tájházat és a lámpamúzeumot látogatják meg, majd délután, többek között műsoros baráti találkozóra kerül sör Budakeszin.

Börzsönyi tárlat

Belényi László iparművész bórdomborműveiből rendeznek kiállítást ma a szobi Börzsöny Múzeumban. A rendezvényt *dr. Princz Lenke* MÁV-állomásfőnök nyitja meg délután 4 órakor. A tárlat anyaga augusztus 31-éig tekinthető meg, naponta 10 órától délután 6-ig.

Milyen legyen a jövő művészete?

Gráber Margit halálára

Gráber Margit festőművész életének 97. évében, augusztus 4-én elhunyt — tudatta a gyászújság a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége. Gráber Margit érdemes művész búcsúztatása augusztus 8-án, 12 órakor lesz a Kozma utcai temetőben.

Önarckép

Gráber Margit 1895. augusztus 5-én, Budapesten született. Jelentős mesterek irányították képzőművészeti tanulmányait, *Kernstock Károly*, majd *Iványi Grünwald Béla* tanítványa volt. 1948-tól Szentendrén dolgozott pár évet. A grafika volt művészetének egyik meghatározó műfaja, ezt a vonalat vitte tovább szentendrei korszakában is. Szentendre gazdag, festői atmoszférája biztosította számára az ötvenes években az alkotói munkát. Itt főleg portrékat, csendéleteket fest és rajzol, az enteriőrök kötik le. A kecskeméti művésztelep vonzásában indult alkotó a szentendrei élet hatókörébe kerül. „A Szentendrei Művésztelepen sokat vitatkoztunk azon — írja 1991-ben a 95 éves művésznő —, hogy milyen legyen a jövő művészete, ami nagy tömegek gyönyörködtetésére van szánva. Minden próbálkozásunkból kiábrándított az a szovjet kiállítás, amin nem láttuk viszont *Malevics* és *Talin* műveit (az orosz máskéntgondolkodókhoz tartozó avantgárd művészekről van szó — A szerk.), csak a múlt század zsánereképeinek rossz változatait.”

Lírai hangulatú, élénk koloritu festményeivel gyakran szerepelt hazai és külföldi kiállításokon. Önálló tárlata volt többek között a fővárosi Csók Galériában, a Szentendrei Képtárban (1991 őszén), retrospektív kiállításának pedig az Ernst Múzeum adott otthont. Gráber Margit képei megtalálhatók a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében is.